

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 15.

НА ЦЕТИЊУ, У СУБОТУ 28. ЈУЛИЈА (9. КОЛОВОЗА) 1873.

ГОДИНА I.

„ГЛАС ЦРНОГОРЦА“ налази један пут нећељом. Стаје: за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. 6; по год. 3; четврт год. 1. 50. и. За СРБИЈУ г. 7; по г. 3. 50.; четврт г. 1. 75. и. За све друге земље год. 8.; по год. 4.; четврт год. 2. За огласе плаћа се за ред 5 новчића. Предплата и све наруџбе шаљу се администрацији, и дописи уредништву на Цетиње.

„СВ. СПАСИТЕЉ“ И СУЛТАН.

Грчки краљ дао је султану први грчки орден „Св. Спаситеља“, а султан је њему послао за уздарје свој „османлијски“ у брилијанте. Уз то наравно измјењене су с обје стране изјаве о пријатељству и трајаности будућих пријатељских одношаја. Већ само по томе, што турски деспот меће на своја прса хришћански знак, а хришћански владоц прима турско одличење, била би ова вјест у истој мјери важна, колико је за свакога без разлике изненадна. Но важност њена дала би се потражити још и у многијем другијем околностима.

Тек што се разишо глас о томе узајамном одликовању тих нечужданих пријатеља, краља грчког, који има још да створи уједињену Грчку поразом Турске, и султана ту ског, који хоће да одржи своју царевину потчињеном и угњетавањем народа грчког и осталог хришћанског, јевропског, Турској наклоњена, журналистика, поздравља је радосно „пријатељско“ приближење Грчке Турској. А из којих разлога? Мислите ли за то, што предвиђа те се радује користима, који ће од туд за Грчку потећи! Не, него се они радују за то, што држе, да је тај корак грчке владе управљен против Русије. Они са свијем јасно и гласно ликују, да Русија почиње губити свој утицај међу Хришћанством на истоку. У Грчкој је нарочито тај утицај јаки био, но пропао је вели са свијем, од како се Русија својим утицајем умјешала у бугарско црквено питање „на штету грчког народа“ (!). Пријатељи Турске радују се томе, јер су се они вазда бојали Русије, да ће она ако не извршити, оно нарећи смртну пресуду Турској, а извршење оставити њеним хришћанским народима. За то мисле они, да ће опасност бити одклоњена ако се избије утицај Русије у државама хришћанским, које имају овоје браће у ту сјом ропству.

Још се радују пријатељи Турске најновијем гласу, да ће краљ грчки скорим поћи у Цариград, да поздравља султана. „Влада турска жели тај састанак, а и влада грчка ради на томе“, вели „Н. с. Преса“, па наставља: „само прије неколико година полазак тај грчког краља у Стамбол био би не могућан, јер народ грчки одговорио би револуцијом на такво „презирање његовијех најсветијих осјећања. Данас пак значиће тај полазак да нестаје старе мржње између Грка и Турака“. Шта значи овакво тумачење предпостављеног пута владоца грчког у Цариград од стране пријатеља Турске? Значи радовање, да се Турска учвршћује, јер јој тобоже неће грозити никаква опасност ни од стране народа грчког ни од утицаја Русије из средине Грчке.

Ове околности дале би доста велики, замашни значај повоме обрту у одношају Грчке према Турској. Али прије свега морамо исповједити, да ми не вјерујемо, да ће краљ грчки поћи у Цариград. Не вјерујемо, јер не можемо вјеровати. Он тамо нема посла. Има истина Грчка с Турском својијех рачуна, али потраживање народа грчког није као оно вице краља мисирског, и он га не може добити путем свога краља у Цариград, већ га мора једино извојевати. И тад ће само моћи, а прије никад и никак неће и не може „престати мржња између Грка и Турака“.

Што се пак тиче ордена, кога је краљ сул-

тану дао и од њега опет други добио, о томе неможемо већ сумњати, јер је свршена ствар. Но ни затајити не можемо да нам тај догађај ни мало негоди, и то из истијех разлога, које смо напријед изложили. Непријатељи наши не пропуштају, да се користе таквијем појавицама, тумачећи их на своју и турску корист, што не може него рђаво дјеловати не само на народ грчки, него и на све остале Хришћане у Турској. А у данашњијем околностима има то свога особитог значаја. Вице-краљ мисирски, који само прије двије године не би пропустио да и сам удари на султана, када би се у јевропској Турској Хришћани подигли на оружје, сада се измирио с њим. Сада опет грчки краљ даје највећи грчки орден султану и утврђује с њим пријатељство. У исто вријеме пријатељи турски од свега срца желе, да се обистини глас о путовању кнеза Милана у Цариград.

Кад би ово и сами гласови били можемо мислити, како би они такли нашу робујућу браћу, а кад би се они на длаку испунили, сумњати не треба, да би за њих то порез био. И то с пунијем разлогом. Јер такви нови одношаји Турски би извјесно учврстали бар за њеко не извјесно вријеме, а браћи у ропству и онима, који су ради што прећем ослобођењу њиховом, положај би се отежао бар, ако не сав изглед одузео.

У томе, што је султан показао се склоњен, да прими хришћански орден Св. Спаситеља, видимо, имајући пред очима фанатизам турски, да су акције Турске јако пале, јер грије неколико времена само, преходници Абдул-Азисови казали би, да су они још „цар-царева“. И баш зато ни ми нашу моћ не показујемо у највећој свјетлости, што таквој Туркој намећемо наше пријатељство, које је немогуће, јер му и сама Турска једино због своје невоље вјерује и то чини данас, када точе вријеме није.

Св. Спаситељ на прима турског султана изазвао нас је, да оволико речемо, али за то опет остајемо у чврстој нади да славна Јслада неће ни за часак заборавити на свој велики задатак, који је с нашијем истоветан, а што је грчки краљ послао султану они орден, приписујемо једино дипломатској игри садашњих државника грчкијех. Присвем том понављамо наше увјерење, да је тај акт „дипломатисања“ могао изостати, а политичка влада онијех хришћанских државица, којих се мач мора укрестити с турским у пресецању чвора источног питања, да је најбоља, најчвршћа и најсигурнија она, која свјестно и разборито, без излишног мудровања, јасно заступа тежињу за ослобођењем своје робујуће браће у Турској.

НОВА ОПШТИНА КОТОРСКА.

У овом листу било је у потоње вријеме доста разговора о избору новијех чланова општине Которске. Прошли Понедељник био је дан, када су се бирачи окупили, да изборе предузму. Избори су предузети и свршени и сада смо у положају и дужности, да још један поглед бацимо на тај, без сумње, важни догађај. Важност ова показује се из више узрока. Прије свега сама установа општинска по себи важна је и има животно значење за народ. У уставним државама општина је прво и најважније

поље, гдје грађани дотични може и мора да своје политичко-народне и народно-економне интересе у једном случају заштити, у другом негује и развија. Даље, општина му је поље, на коме он најбоље јуначки развијати може своје моралне мишнице, т. ј. своју народну и државанску свјест. По и мимо тога има овај избор пове општине Которске своју особиту важност. Важност та наговјештена је већ у Которскијем допису у овом листу, а још јасније она се показала при самом избору. Ту разумјевамо ону борбу двију странака, борбу, у којој је овај избор свршен.

Познато је, то понављамо са искреном жалешћу, да су се пред овај избор појавиле двије странке. Кад би те странке биле начелне, начелно противне, и ако би имали узрока да такво цијепање сажалевамо, разлога пак не би имали, да му будемо противни. Али овдје није тај случај. Овдје није било начела, која би то цијепање захтевала, нити их данас има, која би га правдала. За то, до самога избора, није овдје ни било двије странке бар у погледу на општину, него тек у потоње вријеме страст, неразборитост, лична мржња и лични интереси неколицине изазваше сву огромну већину, несравњену већину народа против себе. Оној неколицини зломисленика, који се наравно у постају саме ствари показаше као противнародна странка, вгљало је мислити то право значење њеног каквом тежњом, каквијем начелом, и за то дођоше га ту колико смјешно, толико злосретно мисао, да се назову римокатоличка странка. Што се гласи тиче он је сасвијем умјестан, јер странка та и састоји се из самијех римокатолика, осим два три православна Србина, који пређоше у њихов табор или по несвјести својој или због лично мржње, и личних интереса својијех. Но много важније је питање: јели само та странка на мјесту? Ко страшћу заслијепљен није и коме природа свога дара — здрава мозга — ускратила није, не само да ће одмах увидити и признати, да је образовање религиозне странке сасвијем не умјесно, него ће од свег срца сажаљевати такав појав. Јер добро обавјешћени и безпристрасни свијет, који познаје положај Боке и стање пучанства њеног, зачудиће се управо, од куд ниче та религиозна странка! Па још у каквој згоди! Приликом општинских избора! Шта има вјерозакон посла у образовању управе једне општине, која нема и не може другога задатка имати, него да негује и унапређује општинске интересе, који су једни те исти, нити се могу дјелити на пр. на православне, римокатоличке, јеврејске и т. д.

Сама противна странка кубури у своје положају, јер увиђа, да га с разлукма оправдати не може, па за то и говори: морали смо тако чинити, јер су православни Срби хтјели да наставе чисту српску општину. Да су Срби православни баш и имали ту намјеру, у крајњем случају не би им за то нико замјерити могао, кад су у већини и кад је Котор главна варош српске Боке. Но Срби нијесу имали ту намјеру. То свједочи најбоље њихова листа кандидата, у којој се скоро у равном броју налазе и браћа римокатоличке вјере. Шта више, и то нам је познато, неки Срби били су јако незадовољни са одбором своје странке, што је исти ставио у кандидацију онолики број од противне странке, но одбор је исте ублажио врло разложним и сваке похвале вриједним ријечима: „Ми бирамо људе способне и поштене, а не гледамо на вјерозакон, јер смо сви браћа“. За такав поступак мора свако одати потпуну похвалу народној странци у толико више, што је противна странка већ бозобирце устала против ње, и она се ипак није дала свести са свога пута пуног такта, правичности и братске љубави.

Дакле не стоји ни тај разлог, с којим се противници највише служе у обради и нападању.

На томе не би било без интереса дознати прави узрок постанка ове против-народне странке. Мишљамо, да нећемо погрешити, ако речемо, да су ту странку регрутирали људи, једини збиља фанатични у својој вјероисповјести, а други себични и властољубиви, међу којима се налазе и такви, који су ову прилику употребили да се освете, из личне мржње, неким лицима у досадашњој општини. Као што се види, побуде њихове биле су високе и неваљале. Строго осудити се мора, што људи не знају или неће да разликују своје послове од народних послова, и што гледају, да у опште — народним стварима своје личне страсти задовоље. А што највећу осуду заслужује то је: што су за ту сврху узели на се плашт вјерозакона. Јер прво тај начин борбе не носи на себи ни мало карактер поштености, а друго пошљедице тога могу бити не познате и штетне у опште за народ.

Истина је међутим побједила. Пред већином народне странке од 200 гласова повукла се противница са протестом и неуништајући се у гласице. Безразложни протест тај наравно не значи ништа и избор, који је народна странка обавила, неће моћи ни задржати, а камо ли уништити. Влада, коју противници залуд у помоћ призивају, не може, него признати законито и најумијешније поступање народне странке. Доста се очекивати може, да ће влада бити испуњена радоснијем признањем, што је народна странка својим узорним понашањем одржала лијепо ред и мир, чему се многи нијесу надали. А у интересу тога реда и мира треба и противници да се задрже у својој страсти. Влада пак изјесно ће признати законито свршени чин и тијем ће уклонити све могуће непријатне пошљедице, које би у противном случају неизоставне биле.

Напошљедку морамо још рећи: и колико се радујемо успјеху народне странке, да нам је жао што није постигнут у братској слози. Али се надамо, да ће овај пораз, несмишљеношћу произведен, противнике освјестити, те да неће већ међу браћом раздор мећати.

ЖЕЉЕЗНИЦЕ МЕЂУ ИСТОКОМ И ЗАПАДОМ.

Више него ли икада прије бави се сада свијет са питањем, је ли могуће, жељезницом спојити запад с истоком, Јевропу с азијатским крајевима, одакле су некад редомце проваљивали дивљи чопори на страх и трепет цијеле Јевропе.

У огромном кинезком царству и у Индији живи више од 400 милијуна продуцената и кон-

сумента, а да јевропски свијет узмогне ступити с њима у користан и продуктиван дотицај, тому требају сигурна и брза објила, тому се хоће велика жељезница. Бродови који с енглеких, францеских, руских, немачких и талијанских лука полазе у индијски океан, непружају промету толике сигурности, колико му пружа жељезница. Тешка роба није додуше и надаље морским путем, ал ће трговци вољети жељезницу а то не само с тога, што својом брзином далеко надкриљује бродове већ и с тога што полази крај толико стоваришта производа свих земаља.

Све основе стичу се сада у жељезници до Индије. Свијету се хоће, да у осам дана дође из Париза до Калкуте. Енглезка, која би најбоље корист убрала од таква објила, показује рећ би, мало одушевљења за ту мисао. Њој је понајвише стало до тога, да сама одабере правац будућој жељезници, па дочим јој је повољан онај преко мале Азије, зазире од жељезнице, која би пролазила руским земљиштем.

До сада појавиле су се слиједеће главне основе:

Прва полази с југа француске, те иде из Александрије преко средиземнога мора до Бассоре у перзијском заљеву. Ова пролази крајевима, неким на гласу са своје плодности и велелепних својих градова крај ријека Тигра и Еуфрата. Пруга нила би преко Алепа, Орфаха, Мосула, вавилонских рушевинама, Арбела, Багдада све до Курмаха, недалеко од Бассоре, гдје се стичу три велике ријеке.

Ту је основу замислио неки енглески мјерник Латама. Њезин правац особито је повољан по турско царство, а користан и по Енглеску. Крај свега није се она свиђала Енглезом те је енглески парламенат бојећи се великих трошкова забацио предлог сира Јенкинсона, предлажућега, нека ју зајамчи Енглеска уз главно јамство турске владе.

Уз ову најважнију су тако зване руске основе. Мислило се о њих, што му драго признати ваља свакако, да ће оне најуспјешније довести у дотицај полубарбарске азијске народе с јевропском цивилизацијом. Оне продире у срце Азије те излазе у плодне долине, патапаје ријеком Јан-Тсе-Кијанг.

Најстарија руска основа прелази преко Кавказа, Перзије, Афганистана, пролазећи крај градова Техерана, Шакруда, Мешада, Хирата и Кандахара, те јој је излазиштем Пешавар. Да се изведе ова основа то би жељезница коју је она замислила силно подигла све те, неким богате градове, а и повећала продукцију свих тих и преплодних земаља.

свију лажова овога свијета. Ја ћу казнити несретника — “

Хедвига се преперази, када познаде глас и лице брата свога. Она се истргне из наручја његовог и опоро одговори: „Ти си прислушкивао, Хенриче. Ја ти нијесам повјерила моју тајну и није ми мило из твојих уста чути онакве ријечи о човјеку, кога си ми ти претставно као твога учитеља и пријатеља и идејал младости твоје. Ако ја љубим, то је ствар мога срца, коју ћу ја сама свршити, а ако ја моју срећу одбацам, то је можда моја несрећа мени дража него срећа, која ми се у породици с много разума и брижљивости спрема. Ја ћу знати сама старати се о себи.“ И она се окрене и оде. Фаница је већ прије побјегла у кућу. Хенрик стајаше као поражен пребацујући себи, да је он крив овој несрећи. Оштроумна Јања као да је погодила мисао брата свога те ми тихо рече: „Не мој се жалостити. Нит’ си ти крив томе, нити можеш сада што помоћи. Хедвига је тврдоглава. Рајнхолда ништа не може од ње одвојити, док га она сама неодбаца!“ Ове ријечи мало ублаже Хенрика, али он бијаше ипак једнако узнемирен и издана срца проговори: „Мајко, сада да си жива! Али љубав твоја ипак је вјечита. Оди! Помози.“

XII.

Сутра дан отпутовала је г.ђа Бекингова. И г. Волмар отишао је одмах у своје шуме да већ предузме што треба за сјединење свога великог имања са огромним имањем г.ђе Бекингове. У двору је настала наједан пут тишина, и то већа и жалоснија него икада до сада. Особито се осјећаше осуетство честитог Едмонда. Јања је признала да тек сада зна, шта је то чезње. Спремајући по кући, да стави опет све у стари ред, она је непрестано пјевала различне пјесме, али највише такве, у којима се изражаваше чезња и љубав. Она се једина још дала чути. Хенрик бијаше у

Русија влада заволила је међутим другу основу, рем пресеца мање плодне и сиромашније крајеве, а то с тога, јер мисли, да јој настоје на путу голике запријеке. Та је основа потекла од францускога мјерника Котарда. Г. Мессенс, творац суешкога канала, стоји на челу друштва, које је накарнило проучити њезин правац, те у то име потражило своту од три милијуна франака.

У посебном писму, управљену на ђенерала Игњатијева, трудно се г. Мессенс доказати, како би таква пруга била од силне користи по запад, а по напосе по Русију и Енглеску. Русија дала се и збиља наговорити, те одлучила узети под своју заштиту Лотардову основу.

Жељезница, како ју је ова основа замислила, пошла би од Оренбурга на прешав преко Самарканада, дошла до Пешавра. Она би дакле већином пресекала руско земљиште, а даљина износила би јој 3.740 километара.

Буде ли се Кокардова основа икада изводида, морат ће она надвладати свијасет запријека, јер јој пруга пролази ненапученим крајевима изврженим провалама Туркомана и других номадских народа. Знаде се, колико се мука замучила руска војска док је превалила огромне те пустаре, па напосок допрла до Киве. Исто тако велике запријеке чекају пругу и у силним брдима Хинду-Куша (Хималаја).

Догради ли се међутим жељезница из Оренбурга до Индије, — а то му је сада сва прилика, то ће она силно промакнути развој јевропске продукције.

„Republ. Française“.

Д О П И С И.

Из ФОЧЕ, 12. Јула. — Нисам имао прилике, да вам прије јавим за једну велику неправду и зулум нечувени, којим ту скоро Турци ударише на овдашње Србе трговце. Познато је већ цијелом свијету, каква насиља подпосе Срби у Турској. Отимању и убијању краја нема. Убити Хришћанина Турчину је исто, колико и звјер какву у лову. По ње се тијем разбојничким поступком не може, ту умје Турчин и лукав бити. Тако и овдје: све Србе трговце пијесу могли поубијати, а свакојако им је три у оку, што ови Срби лијено живе са својом добром трговином, па за то наумише, да им другчије додијају.

Има у Фочи петнајест дућана српски и то од старина, које су данашњи Срби трговци напљенили од својих очева, а ови опет од својех. Турци нису могли икада гледати те Срби и дућане њихове, па већ кад их немогаше ни прекупити

великој бризи због Хедвиге, која не говораше ни с ким. Кад ју је један пут брат молио, да му повјери своју тајну, она га је одбила с ријечима, да ће она радити, што сама зна и хоће. Но ово стање нетрајаше дуго. Г. Волмар врати се једнога дана изненада кући и то врло зловољан. На путу га је срео стари От и исповједио му све, што је чуо о одношају свога сина према његовој ћери. Богати Волмар плануо је гњевом, кад је чуо, да се смио усудити бескућник Рањхолда погледати на његову ћер и да је ова поманитала за њим. Чињаше му се то велика срамота имену његовом. За то одлучи да с ђецом строго поступи и све уред доведе, да му се неби још и његова женидба са богатом г.ђом Бекинговом осујетила. Како је дошао кући звао је себи Алфреда, и рекао му, да се спрема, да до који дан полази у град у школу, а Хенрик да ће га пратити. За тијем позове Хедвигу, која са свијем озбиљно дође и стане пред оца.

„Овијех дана доћи ће окружни секретар, г. Шол, нећак г.ђе Бекингове“, рече г. Волмар са свијем опором.

„Дакле да спремимо за њега једну собу? Је ли, оче?“

„Јест, и да га љубезно примим.“

„Као и сваког другог“, хтјела је Хедвига казати, али притварати се није умјела, а знала је зашто отац оно говори, за то рече: „Ја знам оче, шта хоћеш, да кажеш. Г. Шол је човјек, за кога имам ја поћи по плану г.ђе Бекингове.“

„Јест!“ одговори отац више заповједајући него потврђујући.

„Оче! ја га нећу никада узети.“

„Ти хоћеш! то је добра паргија.“

„На тај начин никада се нећу удати! одговори Хедвига са свијем одлучно.“

„Будалаштине! повиче Волмар скривајући своју узбуђеност. Ја сам вам већко вријеме пустио на вољу, па сад мислите, да можете радити

ПОДЛИСТАК.

МАЈЧИН СПОМЕН.

(Продужење.)

XI.

Хедвига ућута, наслони се на једно дрво као да не могаше више стојати на ногама, па онда се на један пут окрене Фаници и рече: „Можда га ми неправдо окривљујемо. Отац његов је сада код твога ујака; можда те ниште за свога сина по вољи његовој!“

Фаница наслони руку на раме Хедвигино и горко се насмјешив рече: Јадна друго, сад се већ и у твоју несрећу уздани, тек да неизгубиш сваку вјеру у Рајнхолда. Ти желиш да он поштеди буде и у једно стрепиш од тога. А ја знам сигурно, да је његов отац дошао, да ми ујака опомене због неваљалог Рајнхолда, као што ја тебе сада опомињем. Но доцне је дошао и опомена му је сувишна. Рајнхолд неће више проћи праг наш; ја сам му забрањила. Он се противио, али доћи неће више. Но к вама у двор доћи ће, тек вам гости оду. За то незаборави Хедвиге: он је сушта лаж. Ах, ти ћеш то заборавити, као што сам и ја заборавила, јер сам заборавити хтјела.“

Хедвига се опет наслони на дрво и једном руком обгрли га а с другом притисне очи своје, као да би хтјела да задржи сузе по силно јецање немогаше уздржати. Кад је то Хенрик видео, повиче: ја сам учинио злочинство! и неким из чубуна и загрли сестру своју.

„Рајнхолде! повиче Хедвига. Ти си! Је ли, — ти ме нећеш преварити!“

„Ја нећу допустити, да те превари, сестро моја!“ одговори Хенрик дрхтавим гласом. „Ја ћу поправити моју кривицу, моју заслијепљеност, моју будалаштину. Ја ћу стати између тебе и

ти, ни другим начином себи придобити, они се договорише, да изјаве, да је она земља, на којој су српски дућани, вакуп турске ценије и да је власима дана за севап, да на њој могу за њеко вријеме саградити дућане, по сада да је већ дошао вакат, да и дућани са земљом морају опет бити цамијски вакуп, јер тако стоји у Њитану и царском кануну. Јадни Трговци позову се на ућумет, али им ни ријечи недадоше проговорити, кад су хтели рећи, да је то неправда и насиље. Добри Кајменбег и кадија повичу: „уапс! уапс! незакони крсту; доста је било што сте до сада јели вакуп пророкове цамије, сусиће ве хљеб негов!“ И онда добре запатије скрхају наше трговце у апс и то: Јовицу Глођају, Драга Глођају, Василија Аци-Вуковића, Алексију Јовичића, Маја-Аци-Вуковића, Алексију Сугарића, Анта Ђеранића и још њеке. Из тавнице ове зна се није ништа могло избавити до пунијех ћеса. Па што није доста, него им забранише и ријечи проговорити, зашто су били уапсени. Никола Гађај усуди се рећи, да су неправдо страдали, и ућумет га одмах баци у тавницу, из које, ако глупа ћеса неослободи, царски канун сугурно неће.

Још вам не знам казати хећели Турци узет Србима дућане, али ако то неучине, они ће их и овај начини непрестано глобити, док им већ недојади и трговина и живот.

(У.) ТРСТ 15. Јула. — Незнам да ли стичили, како вас „Обзор“ поводом нашег чланка о хрватско-мађарској нагодби, диркну, и то на доста опори начин. Најприје спомиње како бионаградски листови с „обзором“ у један рог дувају, а нагодбу одобравају, „Застава“ и „Глас Црногорца“ напротив негодују ту нагодбу; с вама на брзу руку рачуни прекида говорећ: да се и Црна Гора с аустро-мађарском пријатељи, а с „Заставом“ се, у опширнију препирку упушта. Штетно што „Обзор“ и то неprimјети: у ком погледу Црној Гори, штетно бити може, што с сусједном Аустројом у добрим одношајима живи, и да ли је Црна Гора с тим пријатељствовањем Црну Гору, и њезине користи, своје достојанство, слободу, и самосталност опасности извргла? Бог и сви црногорски пријатељи, знаду, да несамо црногорски господар, већ и сваки Црногорац само затим тежи, да своју домовину узвиси, народ усрећи, и на онај степен, који му доликује подигне, као што ни један за живу главу допуштио неби. да му итко домовину, слободу и народност оскрвни. „Глас Црногорца“ говорећи о хрватско-мађарској нагодби, желио је: да хрватско-српски народ, сво-

ја права одржи, и достојанство своје домовине и народности сачува, и донста га друга мисао руководила није. „Обзор“ мога му је иначе одговорити. Дали вам икада „Обзор“ и „Народни лист“ на ону вашу примјетбу, одговорилие, кадних укористе, што су говорили: да кнез црногорски, читава седа Турској продаје, и да му за то нитко ништа неговори, Србију на против одма осуђују? Чини нам се, да се оно, на што би одговора требало, премучи.

Неке њемачке новине, имају допис из Бионаграда у ком Црну Гору и њезине одношаје рештају, а том приликом, борављење Др. Богишића у Црној Гори, додирају, намјере Русије рештају, а Др. Богишића као панслависта означају. У томе допису спомиње се „Видов дан“ како он мисли професора Макушева побија, и изтркава се као гласило српства, које се никада споразумити неће да се Српство у Руство, и Свеславењство, претопи, као што то тако зване слависте хоће. Кад је ту „Видов дан“ споменут, то је довољно, да се зна, од куда тај допис извире, и какав значај на себи носи. Ко тако говори, види се, колики је пријатељ напретка нашег народа. Да! Црна Гора пријатељ је Русији, и својој руској браћи, и у Црној Гори нема „Срба у фраку“ који Русију, и братски руски народ, варварским називају, већ с њим као с рођеном браћом сачувују, и за све што јој као браћа узајамно чине, искрено благодаре. Из тога свега несљедује, да Црна Гора своју самосталност и слободу изгуби, шта више узда се: да ће је јуначтво црногорског народа, и братска помоћ, сродне Русије, Црну Гору и српски народ узвистити до наше жељене циљани. Русија познаје узоритост Црне Горе њезнаго сподара и народа, зна да они своју слободу и домовину бране, а са с родном Русијом сачувују, и зато се никог не плаше, нит своје симпатије сродне браће, и велике Русије сакривају.

Што се г. Богишића тиче познато је сваком да се он с политиком не бави, већ као славенски научењак у опште за славенским образовањем и просвјетом тежи, а ко од г. Богишића захтева, да више „прављености“ к Црнцима, и другим славенским пријатељима, неголи своје славенском племену има, тај се сам издаје. Сва та бургијања, неће ни Црну Гору, пак ни г. Богишића смутити, још мање ће природни напредак зауставити.

Из БОКЕ КОТОРСКЕ, 19. Јулија. — Уз много непријатеље наше постаде нам још јути непријатељ и различност вјере у нашој народно-

сти. Тај непријатељ много је зла начинио народу нашем. Од старог па све до нашег времена имамо доста примјера о томе у животу народа нашег на свакој страни. Гу слабост познали су добро непријатељи наши, па су се њом јако користили против нас.

Да би се доскочило овом раздору, требало би да изображенији људи, сваком приликом, доказују простом народу, да не треба да нас вјере луче. „Не гледајмо ко се како крсти, већ каква нам крвца грије прси“. Али на жалост од куд би нас сунце гријало, ондоле нас лед бије. Ето у Котору, главној вароши бокешкој, ће треба претпоставити да има, довољан број изображеног грађанства, о трагу њеког доба показала се њека мржња међу браћом и ту вјера игра главну улогу. Неће нико да разумије да непријатељ, који је дошао преко мора да се крвом рани, под видом вјере хоће да се дочена опћинске власти, како ће лакше да народ музе; њему је вјера само сретство да постигне што жели, а он би сутра сто вјера преврнуо, само кад би знао да ће му допринијети какове користи. Требало би дакле да вође народне добро ово утубе у главу, те да обавјешћују народ, да бира у опћинско претставништво поштене људе, љубитеље својега народа, ма које вјере они били, само кад су доказали својим досадашњим радом и понашањем да им корист народња на срцу лежи, који мало обећавају а много раде, који се примају те почаст, не из какве сујете, или због које друге сврхе, него једино који желе да буду на част и корист онијех, које претстављају. Има у Котору, фала Богр довољан број Срба, једне и друге вјере, који су освједочили своје доме — и родољубље, од њих се не треба уклањати, њих треба бирати, па је онда крај свакој свађи и омрази. Треба показати непријатељу да је прошло оно вријеме, кад се брат с братом крвавно због вјере; не треба се поводити слијепо за свакијем, много има лажнијех пророка, који сију раздор међу браћом, јер иначе не могу живјети.

При том треба опазити да је „вјера“ сваком човјеку најсветији аманет, у ког не треба дирати. Али, вјеру, не треба ни, истинати, свуда, нека она стоји код куће и у цркви, а на општем раду нека буде свакоме пред очима узајамна љубав и поштовање. „Брат је мио ко је вјере био“.

Наш је народ и тако несрећан, па још дјелом се по вјери, те нам је онда одзвонило, за то нек нам буде свагда на памети она народна пословица, која каже: „Слогом расту мале ствари а неслога све поквари; ће се браћа сложила, ту се срећа множила“.

(Наш дописник изразио је овдје оне мисли

шта хоћете, по будаластијем идејама вашијех књига. Но крајње је вријеме, да вам покажем да сам ја господар. Знај ја, што ти даје слободу, да ми тако безобразно одговараш. Љубиш једнога пробисвјета, је ли? Хејриче, то је плод твога пријатељства и твоје изображености. Ти си одговоран за све, и ти се мораш старати, да моја блудна ћи узие човјека, кога јој ја одређујем.

„Г. Шол биће примљен, као што приличи“, одговори Хејрик; али, опрости, оче мој, ја никада нећу допустити, да се моја сестра удаје против своје воље.

Г. Волкмар плану. „Дакле добро. Твоја ми помоћ не треба. Али гледа ћеш и ти, да се што прије вратиш у престоницу, да твоју науку наставиш и накнадиш оно, што си овдје продагубио. А ти, Хедвига, хајде у твоју собу, и одатле, да ми се нијеси макла!“

„Хоћу оче, али то необричем, да нећу из собе изићи.“

„Кад је тако, имам ја и кључева. Хајде сад. Хедвига изиђе поносито, као да се надала, да ће из овога апса доћи до слободе своје.“

Сутра дан спремио се и отпутовао Хејрик са својим млађим братом Алфредом, да га намјести у школу у окружној вароши. Прије одласка отишао је још с братом до замка Халдена, да добром надзорнику и његовој госпођи, који су им књиге позајмљивали кажу: „с Богом!“ Госпођа их предусретне радосно, што су се ње сјетили, по за тијем им исприча, јако жалосна, да ће и они брзо из овога замка одлазити. јер је досадашњи господар у својим трговачким пословима са свијем пострадао, па све своје распродао. Замак овај купно је ђенерал Верштат, који ће скоро са својом младом госпођом доћи. Хејрик колико се обрадовао томе гласу, да ће му доћи у сусједство његов стари пријатељ, кога је он много поштовао, опет се и сневеселио, кад је чуо, да ђенерал има младу госпођу. То га је јако узне-

мирило. Можда је помислио, да би то могла бити Марија, коју је он још једнако љубио. Али онет се утјешити тијем, да онај честити старина не би био у стању такву лудост учинити.

Пошто је Хејрик с Алфредом отишао, зовне старп Волкмар Хедвигу у своју собу и озбиљно јој рече: „Данас или сутра доћи ће г. Шол. Понављај моју заповјед, да га дочекаш као свога заручника.“

„А ја опет морам поновити, оче, што сам прије неколико дана казала, да ја никада нећу пристати на ту удају! одговори Хедвига са свијем мирно.“

„Ја ћу те присилити!“

„Нећу се дати!“

„О! кад си тако искрена, реци, којим начином ћеш се противити мојој вољи.“

„Са сваки!“

„На примјер?“

„Ја ћу се умјети укљонити твојој сили и љубавним изјавама г. Шола.“

Стари Волкмар скочи разјарен и стане јој пријетити прстом: „О, знам ја добро, шта ти спујеш у твојој глави. Ти хоћеш да одбегнеш са онијем неваљалцем, онпјем великијем човјеком и генијем! Али знај, да ћу се ја ужасно освети и за такву срамоту нанешену мојој кући. Онога часа преста ћеш бити ћи моја. Реци то твоје драгану, и нека зна, да ни паре једне неће од мене моћи украсти, па ћеш онда видјети, хоће ли те хтјети красти.“

Хедвига слегне с раменима, а то Волкмара толико разјари, да је повикао: „Море, затворићу те, тек да одклониш толику срамоту!“

„Учини то! прихвати Хедвигу брзо. „У старој кули има још тавница!“

„Још ме исмјеваш? дакле напријед! Нијеси ме зауд опоменула на тавницу“. Хедвига одмах поје, а отац за њом. Но како се зачули, кад види, да је она доиста упутила се пут тавнице, а

не у своју собу као што се он надао. За то се брзо врати у собу, а Хедвига оде право у тавницу. То је била пространа соба у кули, која је личила тавници само по томе, што на прозорима бијаху велика гвођђа. Хедвига се спусти на једну стару наслоњачу и пусти се у безкрајне савјарије. Она је с најљепшим бојама цртала свој будући живот с Рајихолдом. Па и да несрећан буде, мислила је, биће јој слави него овај мирни, безначајни или у кући очевој или са секретаром Шолом. Сама тавница бијаше јој мила, јер је она чезнула за напредним догађајима и тешким прекама. Само јој бијаше још жао, што није била затворена по тјешила се тијем, да је отац ставио изван велике страже.

У то отворили се врата и унутра ступи слаба и бљива — Фаница. Хедвига бијаше јако изненађена, по она са свијем мирно рече; да јој је дошла с поруком од Рајихолда, да поћас изиђе на пут у шуму, да се с њим опрости, јер га је њезин и његов отац присилио, да одмах мора оставити мјесто. Још су се њеко вријеме двије другарице јадале. Фаница је знала да ће Хедвига с Рајихолдом побјећи, па је хтјела да и она пође, макар као слушкиња њихова, јер је већ знала, ал и живот јој је дошао био герак и отрован. Но она се опет уздржи. Није могла толџи удар своје старом ујаку напјетити.

Кад је Фаница отишла, Хедвига, пошто је добро смркло, изиђе из тавнице полако на прстима и дође до собе служиначке, ће је неколико кабаница њиховијех висило, узме једну, огрне се, да ја не би нико познао, ко би је случајно срео, и брзим корацима оде у шуму на означено мјесто.

Јања радила је међу тијем у кући, спремајући по налогу очевом, собу за г. Шола. Она је мислила да Хедвига из јогуњства сједи у тавници и није се надала бјегу њеном.

(Продужиће се.)

дјене мисли, које су народну странку у Котору и руководиоце вазда, нарочито сад при изборима општинским. То је показала тијем, што је знатан број своје браће римокаличке вјере предложио за општинаре. Али као што је већ познато, противничка странка тако је далеко ишла у својој страсти, да она братска предисретљивост ништа пољубила није. Међутим избори су, надало се, даће већ свршени у Котору, по ми ипак овај глас из Боке саопштавамо, нека противници виде, како свјестно, родољубски браћа пихова мисле, с којима они траже кавге и зајевце. Нека би Бог дао, да то ма и сада увиде зарад будућности, па да се братска љубав међу браћом утврди и сложни ред ствоче? У.)

ЦЕТИЊЕ. 28. Јула. — Од прошле недјеље бави се на Цетињу наш познати књижевник г. Ј. Пачић, професор велике школе у Београду. Он је дошао, да испита црногорску флору, због тога ће се бавити код нас више времена и до којег дана предузме пут по Црној Гори.

Одбор српске црквене општине у Карловцу јавља нам, да је иста општина по закључку црквено-народног сабора подигла надгробни споменик православном владии и славном пјеснику српском Лукијану Мушицком, па да ће се споменик тај свечано посветити 17. Августа о. г. Непропуштамо ово на вријеме јавити, да би који од родољуба и из ових наших крајева могао отићи на ову народну свечаност.

— Из Рисна јављају нам да су и тамо у прошли уторак свршени општински избори и да је за капетана изабран г. Аксентије Ђатовић. Избори су текли у најбољем реду; противне странке није никоме ни било.

Н О В О С Т И.

ХРВАТСКА. — „Пештер корес.“ јавља, да из најбољег извора зна, да ће се хрватски сабор сазвати на 13. Августа. Вакановић, да ће дотле руководити владине послове, и да се у земаљској влади неће предузети никакве промјене, док сабор не прими ревидирати закон. Угарска влада да хоће да добије довољно јамство, да странка, која је у краљевинском одбору била мјеродавна, сачињава сабиља праву већину земље, и да је способна за владу, што ће моћи најбоље тим доказати, ако протура у сабору нагодбени закон без промјене. — На то примјећује „Обзор“: „а што ће бити, ако чланови краљевинског одбора одврате Угарској истим непомишљеном, те нехтједну радњу у сабору, да се нагодбени закон прими, док земља не добије такову владу, која ће бити јамством, да се с Угарске стране искрено мисли дозволити, да се нагода у свих точаках сдушно поведе. Послије свега искуства земља би бездвојбено једнодушно одобрила такав поступак краљевинског одбора. Овдје можемо примјетити да си проти овому, ничим неоправданом неповјерењу с угарске стране, подиже одсудан глас и у немачком, нам досада увјек противном табору. Тако доноси градачка „Тателесност“ у броју од 26. о. м. чланак о хрватско-угарској нагоди, у ком одлучно осуђује политику неповјерења угарске владе, узрично нагласујући, да ако се с хрватске стране иште политика поштева, мора и Угарска направити Хрватској снисходити политику поштева.“

СРПСКА ВОЈВОДИНА. — О српском цркв. народном питању почели су и пеншански листови дунитије писати. „Мађар. Пол.“ устаје против тога, да влада наименује патријарха, јер би то незаконито било и отежало би се ријешење тога питања. Влада треба, вели, што прије да сазове српски сабор. И сам „Пешти Напо“ говори против калуђерске странке. И вријеме је крајње, да влада већ неизбјегава више пут, којим најпослије мора поћи, јер мимо народне странке друге неће наћи, с којом ће то питање ријешити моћи.

ФРАНЦУСКА. — Народна скупштина у Версаљу одложила је своје сједишце, пошто је на брау руку одобрила још нове трговачке уговоре са Инглишом и Белгијом. На крају сједишце прочитао је предједњак скупштине посланицу Мамакопову. Значајно је, да предједњак републике неспоминије у тој посланици својој „републику“, која је данас законито државна форма у Француској.

ШПАНИЈА. — Нова влада мадридска налази све више наклоности и изван Шпаније. Од њене енергије очекује се успјех. Али с друге стране и Каристе постају све опасније. У Каристени већ су установили и своје министарство и издају своје званичне новине. Дон Карлос, као ратујућа сила, понудио је мадридској влади, да своје заробљенике измијењају. Не зна се још поуздано, је ли иста пристала на ту понуду.

Р А З Л И Ч Н О С Т И.

(Чрчкарије малага дјетета). У „Унг. Лоду“ читамо слиједеће: У Баји затворише, неима тоу дуго, њекога због компромитујућих списа, што су их у њега нашла. Прегледавајући његове списе нађоше међу им комад артије пун чудних писмена. Судац, држећи да су то стенографички знаци позове учитеља стенографије на онђешњој гимназији нека их прочита. Овај се трудио и мучио око њих па напосокон изјавио, да то нису писмена Столеовог стенографског састава, ал да је могуће, да су писана по Габелсбергерову саставу, кога он не позна. Услед тога позвахе у помоћ њекога ученика сиђешњег гимназија, знајући, да је прилично вјешт Габелсбергерову саставу. У присућу равнатеља гимназије и дотичнога професора палаже му судца, нека сдушно и савјестно рекне, што ли значе та писмена. Ђаче гледа и гледа, па ће намоком рећи — да то нису стенографска писмена већ да је чудне знаке начрцало дјете. — Должа истрага доказа и збиља, да цијели корпус деликти, није по чрчкарија четиргодишњег ухваћеникова синчића.

(Трговина с дјецом.) Американски листови приповједају много тога о срамотној трговини с дјецом на њекојим крајевима Италије. Посебно се друштво устројило, да купује у Италији дјецу, да их преваже у Америку па да их онђе продаје под скупу цијену. Дјечаке силе на просјачење и којекавке срамотне запате, а женску дјецу одгајају за проституцију. Једне једине недјеље, пише „Нев-Јорк Тимес“ довезоше 100 такве дјеце, а три друга параброда, пуна овакве дјеце, већ су на путу у Америку. Незна се још, је ли талијанска влада одлучила, стати на пут срамотној и огањној тој трговини.

(Пожар у Балтимору) Из Филаделфије јавља брзојав, да је 25. Јулија букнуо у граду Балтимору силан пожар. У подне било је већ 100 кућа у ватри. Погинуло је више људи. Штета доспже своту од 1 и по милијуна долара.

(Надало камење.) У селу Љутоброку у окружју Потуску у Русији надало је 23. о. м. ситно камење из тмоста облака. Пало је сила мрка камења, прилично тврда, крупна колико трешња. Сатро камење изнутра је прилично мрку угљевљу. Неколико комена послано је у Петроград на знанствено истраживање.

(Колера у Млетцима) није ни с далека онако жестока, као што се је почело викати. Овдје ондје оболу чељаде, двоје, ну свега скупа необоли у Млетцима попријеко више чељади од колере, него ли у Бечу.

(Одштета за ногу.) Трговац Балд у Лондону пострадао је на жељезници, да му је требало одрезати лијеву ногу. На тужбу против жељезничком друштву досудила му је порота 3.500 штерлина одштете. Трговац је тражио 10.500 штерлина.

(Ромео и Јулија.) Дне 16. о. м. бацише се два врло заљубљена чељадешца у Толни у Дунав. Младић био је убог учитељ, дјевојка кћи врло богата трговца. Њему је било око двадесет година, њој ни пуних шестнајест. Родитељи дјевојке нехтједоше ми чути о убогу учитељу, а то им нагна кћер на самоубиство. Дјевојка се украде под вечер из куће, младић ју дочека, те одоше убоги не у разкош већ на смрт. Крај воде свезаше се једно за друго, нека барем мртви буду заједно, кад им окорјела шкртост безчувствених родитеља дјевојчаних није дала у живогу у најеретнијем везу.

К Њ И Ж Е В Н О С Т.

УПИСНИЦИМА на моје пјесме које се већ у велике штампалу, јављам да због врло незнатног броја предлатника морам рок предлате од 30. Јула т. г. протужити; у једно мојим браћу скупљаче да се ротруде да што ви-

ше предлатника доспјем како се не би срамотили.

Рисна са предлатом и без ње нека се управља на мене шаљу, г. Светислав Будалић, професор ових се дана креће на пут по Србији.

30. Јуна Београд.

Ђура Јакшић,
коректор.

Штампана је

„РАЧУНИЦА“.

коју сам написао за гимназијске ђаке (а и за свакога.) Кратка је а много ће паћи у њој нових правила и радња.

Цена је: 1. цванцка.

Од 1. Августа моћи ће се добити у свакој окружној вароши, а за сада код подписатеља.

Коста Црногорин,
директор

П. беогр. полугимн.

Ч И Т А О Ц И М А.

Позивамо на претплату. Који су платили на четврт године, тијема је претплата истекла прошлога мјесеца, а предлатницима на по године истиче свршетком Јуна, јер су „Црногорца“ добијали мјес. Јануара и половину Фебруара о. г. Ко нам што дугује, нека нам се што прије одужи, јер дуга имамо доста и од претле двије године.

До мјесец дана, најдаље два, ступиће пошта црногорска у живот. Већ су готове и приспјеле марке црногорске и све што је за пошту нужно. Ми смо се ријешили, да онда одмах почнемо и лист наш два пут недељом издавати. По то ће зависити и од одзива читалачког, јер ћемо онда наравно и веће трошкова имати. Молимо дакле свакога пријатеља овога листа, да се што прије јави и да се заузме за раширење његово. До сад нам је често изјављивана жеља са много страна да два пут недељно издајемо лист, па за то се сада и надамо, да ће нам се родољуби одазвати.

С Т Е Ч А Ј.

У Богословији, која се с идућом школском годином премјешта у Острог, отвара се још једно учитељско мјесто.

Од компетентата на исто захтјева се: да су с добријем успјехом свршили Гимназију и Богословију, да су православне вјере, и примјерног моралног владања.

Плата учитеља богословије је: 800 ф. у злату, слободан стан и дрва колико му треба; 100 ф. за намјештај једаред за вазда и путни трошак ономе ван Далмације 100 ф., а оближњем 20—40 ф.

Ко жели заузети ово мјесто нека се са пужним свједочбама обрати подписаноме до свршетка Августа.

Цетиње, 10. Јулија 1873.

Архимандрит
Висарион Љубинић,
ректор богослов.

Са тужним срцем јавити морамо жалостну вјест да нам је преминуо врли Србин **Радован Беровић** Скадарин 17. Јулија о. г. после дужег боловања, у 28.мој години свога живота. Он је из жарке љубави према роду свом на смртном часу оставио у „школски фонд“ за школу скадарску у готовом новцу 2400 форинти, цркви светог Александра 800, а за гробље при истој цркви скадарској и цркви свете Госпође на Враку 800 форинти. За то православна општина скадарски жалећи честиту душу покојникову, и цијенећи његово родољубско пожртвовање, оплакује свог брата **Радована**, која је у њему много изгубила, јер је жарко љубио род свој, просвету и напредак његов. Јака му црна земљца, Бог да му дао рајско насеље.

Скадар, 20. Јулија 1873.

Општина скадарска.